

Франц Грубер

Нотописът на Франц Грубер в Музея на „Тиха нощ, свята нощ“ в Оберндорф

Най-популярната коледна песен

На 24 декември се навършват 196 години от създаването на една от най-популярните коледни песни – „Тиха нощ, свята нощ“ ((Stille Nacht, heilige Nacht), а ЮНЕСКО вече включи песента в списъка на световното нематериално културно наследство. Тя е навсякъде – звучи по радиото, телевизията, в магазините, по домовете на хората и пред коледната елха. Невъзможно е да си представим Коледа без нея. А знаете ли каква е историята на една от най-популярните коледни песни?

През 1831 година в Германия „Тиха нощ, свята нощ“ се появява едновременно в две песнопойки, в Дрезден и Берлин, но и в двете, вместо името на автора пишело: „Авторите на текста и музиката са неизвестни“.

Най-голям интерес към нея проявил обаче пруският крал Фридрих Вилхелм IV, който за първи път я чул през зимата на 1853 година. Той толкова харесал коледната песен, че заповядал на придворния концертмайстор да намери нейния автор. Заповедта на краля обаче е изпълнена година по-късно, по една, ама съвсем щастлива случайност.

Директорът на хора на град Залцбург, Австрия, който бил добър познат на концертмайстора на пруския двор, се скарал на едно от момчетата, Феликс Грубер, който според него постоянно пее грешно коледната

песен. Но момчето отговорило доста самоуверено и с гордост: „У дома ние винаги пеем „Тиха нощ...“ точно по този начин. Моят баща по-добре от Вас знае как е правилно да се пее. Нали в края на краищата той е написал тази песен“.

Изненаданият от тази новина директор на хора отложил всички свои ангажменти и заминал за Халайн,

Развален орган в църквата „Свети Николай“ в Оберндорф, градче на 20 км от Залцбург, става причина за създаването на най-красивата коледна песен.

където живеело семейство Грубер. Там той се уверил, че 67-годишният Франц Грубер, местният органист и ръководител на църковния хор, наистина е тайнственият автор на музиката на „Тиха нощ, свята нощ“, търсен по заповед на пруския крал. За автор на текста Грубер назовал свой приятел – свещеника Йозеф Мор.

На 23 декември 1818 година Йозеф Мор с ужас открива, че мишките са прегризали меха на органа в църквата „Свети Николай“ в Оберндорф, градче на 20 км от Залцбург. Какво да прави? Нима може да има коледна литургия без музика! И тогава на църковния служител му хрумнала спасителната мисъл: „Трябва ни тържествена песен!“

Пасторът Йозеф Мор помолил приятеля си, местният учител и органист Франц Грубер да композира музика към написаната от него две години по-рано поема от шест строфи. Простичката, запомняща се мелодия и текстът, разказващ за идването на Спасителя са изпълнени още същата вечер в съпровод само на китара. „Тиха нощ, свята нощ“ прозвучала за първи път на 24 декември 1818 година. На тържеството в Оберндорф и до днес всяка година припомнят оригиналния вариант –

Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Alles schläft; einsam wacht
 Nur das traute heilige Paar.
 Holder Knab im lockigen Haar,
 Schlafe in himmlischer Ruh!
 Schlafe in himmlischer Ruh!
 Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Gottes Sohn! O wie lacht
 Lieb' aus deinem göttlichen Mund,
 Da schlägt uns die rettende Stund,
 Christ in deiner Geburt!
 Christ in deiner Geburt!
 Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Die der Welt Heil gebracht,
 Aus des Himmels goldenen Höhn
 Uns der Gnaden Fülle läßt seh'n
 Jesum in Menschengestalt,
 Jesum in Menschengestalt

Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Wo sich heut alle Macht
 Väterlicher Liebe ergoß
 Und als Bruder huldvoll umschloß
 Jesus die Völker der Welt,
 Jesus die Völker der Welt.
 Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Lange schon uns bedacht,
 Als der Herr vom Grimme befreit,
 In der Väter urgrauer Zeit
 Aller Welt Schonung verhieß,
 Aller Welt Schonung verhieß.
 Stille Nacht! Heilige Nacht!
 Hirten erst kundgemacht
 Durch der Engel Alleluja.
 Tönt es laut aus Fern und Nah:
 Christ, der Retter ist da!
 Christ, der Retter ist da!

Йозеф Мор

два мъжки гласа, китара и хор, който повтаря последните два стиха към всяка строфа.

По-късно Карл Маухер, майстор на органи, няколко пъти посещавал църквата, за да ремонтира органа. Той намерил копие от композицията и го отнесъл у дома. Така коледната песен бързо се разпространила отначало в Австрия, после в Германия, докато накрая не завладяла целия свят. Говори се, че по време на Първата световна война песента е обединила противниците – германци и англичани, поне за коледната нощ. Тогава над окопите се носела

„Тиха нощ...“, макар и на различни езици. През 1943 г. австрийската писателка Херта Паули, която бяга от нацистите в САЩ, установява, че там смятат „Тиха нощ, свята нощ“ за американска народна песен. Тя написва книгата „Сайлът найт“, в която разяснява истинската история и авторството на песента.

Почти два века след създаването ѝ, популярната песен е претърпяла над 300 превода, издадена е в над 277

версии и е преведена на стотици езици. Няма знаменит певец, който да не я е изпълнил поне веднъж.

На органиста Грубер му провървява – макар и с 36 години закъснение, славата го застига и той прекарва остатък от живота си в заслужена почит. Авторът на стиховете обаче не дочаква известността – през 1848 г. той умира в пълна нищета на 56 години. Днес на стената на храма „Свети Николай“ в Оберндорф има надпис: „Тук на 24 декември 1818 г. учителят Франц Грубер създаде мелодията, а викарият Йозеф Мор написа текста на песента „Тиха нощ, свята нощ“. ♦

Написана от непознат музикант и скромен викарий, божественото послание на песента и днес пресича граници и докосва човешките сърца навсякъде по света.

Български варианти на песента:

Текст: Тр. Донев

Тиха нощ, свята нощ
 всичко спи сал една
 свята двойка над своя син бди,
 над главица със руси коси.
 А навред тишина,
 а навред тишина.

Тиха нощ, свята нощ
 вест дойде най-напред
 от пастирите, секли нощта
 чули ангел да носи вестта,
 че Христос се роди,
 че Христос се роди.

Тиха нощ, свята нощ
 две очи и във тях
 нежен поглед, сияещ от смях.
 Лъч надежда достигна до нас
 за спасителен час,
 за спасителен час.

Текст: Катя Воденичарова

Тиха нощ, свята нощ!
 Спи честит в сламен кош
 младенец златокъдрав и свят,
 а над него родители бдят.
 Спи в небесен покой!

Спи в небесен покой!
 Тиха нощ, свята нощ!
 Млад овчар чу среднощ:
 „Алилуя! Човече стани!“
 Песен ангелска нежно звъни:
 „Божий син се роди!
 Божий син се роди!“

Тиха нощ, свята нощ!
 Спи Христос в сламен кош.
 Спи, а светла усмивка в нощта
 ръси мир и любов над света...
 О, Спасителю наш!
 О, Спасителю наш!